

приємства за такими варіантами: кошти, що йдуть на реалізацію проектів спільного впровадження з метою зменшення викидів вуглекислого газу; власні кошти підприємства, або його власника; лізингові кошти механізмів реалізації проектів з енергоефективності; кредити, позики і гранти вітчизняних та міжнародних фінансових інститутів та організацій.

Розробка і впровадження вищевказаних ЕЗЗТ була здійснена за рахунок власних коштів м'ясопереробних підприємств.

Висновки. Однією зі складових підвищення енергоефективності виробництва, зменшення споживання енергетичних ресурсів є розробка та реалізація м'ясопереробними підприємствами програм енергоефективності. Практичне здійснення цих програм дозволить: скоротити витрати різних видів традиційного органічного палива; максимально залучити позабалансові нетрадиційні та відновлювальні джерела енергії; популяризувати серед населення енергозберігаючу ідеологію.

Література:

1. Гавриш В. І. Альтернативні паливно-енергетичні ресурси в агробізнесі / В. І. Гавриш // Економіка АПК. – 2007. – № 7. – С. 55-61.
2. Гавриш В. І. Забезпечення ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів у аграрному секторі економіки: теорія, методологія, практика: Монографія / В. І. Гавриш – Миколаїв: МДАУ, 2007. – 283 с.
3. Методологія розробки програм енергоефективності та енергозбереження / Забарний Г. М., Кудря С. О., Ключ В. П. – К.: Інститут відновлювальної енергетики НАН України. Відділ відновлювальних енергетичних енергоносіїв, 2008. – 84 с.
4. Ширер Б. Федеральный энергетический менеджмент: история реализации программы в США, анализ опыта и возможностей его применения в России. РФ, Центр по эффективному использованию энергии (ЦЭНЭФ), 2003. / Б. Ширер, И. Башмаков. Офіційний сайт ЦЭНЭФ: <http://www.cenef.ru/info/books/paper2.htm>

УДК 339.09

ОСНОВНІ СТРАТЕГІЇ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

**Назарова Л.В., к.е.н., доцент, докторант науково-дослідного центру
індустріальних проблем розвитку НАН України**

Стаття присвячена актуальним проблемам пошуку ефективних стратегій зовнішньоекономічної діяльності підприємств агропромислового комплексу.

The article is devoted the issues of the day of estimation of efficiency of strategy of foreign economic activity of enterprises of agroindustrial complex.

Постановка проблеми. Повноцінне функціонування економіки жодної країни не може відбуватися без розвинутої системи зовнішньоекономічних зв'язків. Включення національної економіки в систему світових господарських процесів позитивно впливає на розвиток економіки країни, сприяє підвищенню технічного рівня виробництва, раціональному використанню природно-сировинних ресурсів, ліквідації дефіциту окремих товарів, а відтак і підвищенню рівня життя населення. Комплексні економічні перетворення,

що відбуваються сьогодні в Україні, мають на меті не лише виробити моделі та механізми побудови і послідовної реалізації сучасних економічних відносин, але й поступову інтеграцію українських підприємств у міжнародні економічні зв'язки, з одного боку, і залучення іноземних підприємців до діяльності в Україні, -з іншого. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств агропромислового комплексу України з огляду організаційних, економічних, управлінських та адаптаційних аспектів у даний час проходить складний історичний етап становлення, функціонує в жорсткому і деформованому режимі. Ця важлива сфера знаходиться в просторі своєрідних умов - в динамічних і нерідко несприятливих для України глобальних процесах та явищах світової економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розробки стратегії та оцінки економічної ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства висвітлені в роботах вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, таких як О.Кириченко, А.Кредисов, Ю.Макогон, П.Орлов, І.Піддубний, С.Пивоваров, М.Портер, Л.Українська, А.Філіпенко та ін. Питання стратегічного управління підприємствами розглядалися у роботах І.Ансоффа, В.Гееця, В.Гриньової, В.Диканя, П.Друкера, В.Лазаренка, В.Пономаренка, І.Семеняк, А.Пушкаря, О.Тридіда, Р.Фатхутдінова, А.Чендлера та ін. Проте, теоретична і практична необхідність вирішення проблем оцінки ефективності стратегії зовнішньоекономічної підприємств агропромислового комплексу та удосконалення ринкової інфраструктури здійснення зовнішньоекономічної діяльності вимагає окремого дослідження.

Постановка завдання. Основною метою статті є дослідження основних стратегій зовнішньоекономічної діяльності підприємств агропромислового комплексу і визначення найефективніших з них.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для підприємств, що працюють на зовнішньому ринку важливо правильно оцінити ситуацію, що створилася на ринку, розробити ефективні способи підвищення своєї конкурентоспроможності, які відповідали б, з одного боку, конкретній ринковій ситуації і тенденціям її розвитку, а з іншої – особливостям виробництва. Зовнішньоекономічна діяльність є комплексною сферою діяльності, характеризується широким набором форм, тому вимагає системного підходу, можливо-го в рамках стратегії здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Процеси, що пов'язані із становленням та виходом на зовнішні ринки суб'єктів господарювання, ставлять перед економічною наукою та практикою господарювання нові завдання. Еволюційний розвиток зовнішньоекономічної діяльності підприємств обумовлює необхідність вдосконалення на науковій основі стратегій, що використовуються з врахуванням змін зовнішнього середовища.

В економіці України агропромисловий комплекс значною мірою впливає на соціально-економічне становище суспільства. Однак, на сучасному етапі розвитку фінансовий стан більшості сільськогосподарських підприємств, та їх соціальної сфери є незадовільним. Сільське господарство країни є проблемною нестабільною галуззю, яка практично не забезпечена сучасною

технікою та новими технологіями, що призводить до низької продуктивності виробництва та не конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції на світовому ринку [1].

Стратегія зовнішньоекономічної діяльності підприємства агропромислового комплексу є сукупністю перспективних планів і завдань, які необхідно виконати, щоб досягти поставлених цілей. Послідовність процесу вироблення стратегії не є детермінованою і відрізняється за кожною окремою економічною системою. Проте для окремого суб'єкта господарювання взагалі її можна відобразити у вигляді ланцюга, основними ланками якого є:

- аналіз зовнішнього і внутрішнього середовища;
- розробка місії і цілей підприємства;
- вибір конкретної стратегії розвитку;
- реалізація підприємством вибраної стратегії.

Стратегія зовнішньоекономічної діяльності призначена для створення правил і прийомів поведінки фірми на зовнішньому ринку в ролях експортера та імпортера товарів і послуг.

Для виведення агропромислового комплексу із кризового стану в умовах глобалізації економіки повинна бути розроблена фундаментальна довгострокова програма стабільних зовнішньоекономічних відносин з торговельними партнерами, які вигідні для обох сторін. Для розширення ринків збуту та успішного просування вітчизняної аграрної продукції на світові продовольчі ринки необхідно [2]:

- переорієнтувати розвиток економіки агропромислового комплексу на нарощування експортного потенціалу, при умові дотримання балансу між внутрішнім і зовнішнім попитом на продукцію сільськогосподарського виробництва;
- підвищувати ефективність виробництва традиційної для України експортної продукції - зернових культур, соняшника, продукції тваринництва та нарощувати потенціал у перспективних секторах світового сільського господарства: виробництво рапсу, відродження льновиробництва;
- диверсифікувати географічну структуру зовнішньої торгівлі сільськогосподарської продукції (насамперед експорту), мінімізуючи залежність від окремих держав (ринків), підсилюючи тим самим економічну безпеку країни;
- забезпечити на державному рівні збалансованість експорту й імпорту сільськогосподарської продукції, тобто домагатися збільшення позитивного сальдо в зовнішній торгівлі – перевищення експорту над імпортом.
- необхідно на рівні державних представництв та посольств України за кордоном вести пошук постійних покупців вітчизняної сільськогосподарської продукції, підтримувати й розвивати дипломатичні відносини з реальними партнерами.

Також для успішного розвитку агропромислового комплексу країни в умовах глобалізації економіки, необхідно проводити державну політику постійного підвищення інвестиційної привабливості аграрного сектора. Збіль-

шення обсягів інвестування стримується, значною мірою, недосконалістю чинного законодавства та нестійкою політичною ситуацією країни. Без впровадження нових енергозберігаючих технологій та використання сучасної техніки неможливо вивести сільське господарство із кризового стану та й країну в цілому [3].

Основні етапи розробки стратегії поведінки вітчизняних підприємств агропромислового комплексу на зовнішньому ринку включають:

- всебічний аналіз стану і розвитку зовнішньоекономічної діяльності;
- аналіз очікуваних змін у кон'юнктурі зовнішнього ринку;
- аналіз можливостей на зовнішньому ринку з урахуванням прогностичних змін у його кон'юктурі;
- аналіз внутрішньої і зовнішньої бюджетно-податкової політики і впливи змін у ній на умови діяльності організації;
- аналіз тенденцій розвитку світової економіки, стан і тенденції розвитку світового ринку, включаючи ринок кредиту, зовнішньоторговельної політики різних країн, оцінка впливу змін у ній на умови функціонування організації;
- розробка довгострокової стратегії зовнішньоекономічної діяльності з урахуванням існуючого і прогностичного стану на зовнішніх ринках, а також можливостей і очікуваних змін в умовах функціонування підприємства.

Для досягнення основного результату – отримання прибутку від здійснення зовнішньоекономічної діяльності необхідне вдосконалення регіональної структури аграрного сектору економіки на основі інтенсифікації виробництва, кооперації, залучення інвестицій в агропромисловий комплекс. Для цього потрібно здійснити такі заходи:

- сприяння створенню великотоварного виробництва на основі впровадження інтенсивних промислових технологій (з будівництва молочних комплексів, доїльних залів, молокопроводів інше);
- впровадження інноваційної діяльності нових технологій, використання новітніх наукових розробок;
- сприяння практичному впровадженню ресурсозберігаючих, екологічно чистих технологій виробництва сільськогосподарської продукції;
- впровадження у виробництво перспективних та більш продуктивних сортів сільськогосподарських культур, порід сільськогосподарських тварин, оптимізація структури посівних площ, структури кормів, розширення площ багаторічних плодових насаджень (садів, ягідників), забезпечення раціонального використання мінеральних добрив та застосування засобів захисту;
- сприяння розширенню мережі сільськогосподарської обслуговуючої кооперації, подальшому розвитку інфраструктури аграрного ринку.

Очікуваними результатами таких заходів стануть забезпечення стабільного та ефективного функціонування агропромислового комплексу, створення конкурентоспроможного агропромислового виробництва, задоволення внутрішніх та експортних потреб у продукції сільського господарства та

продуктів її переробки, вирішення соціально-економічних проблем села, мінімізація впливу негативних наслідків кризи в агропромисловій сфері, збільшення кредитної підтримки агропромислового комплексу області, розширення сфери застосування праці і забезпечення зайнятості сільського населення, розвиток інфраструктури села.

Висновки. Умови ринкової економіки сприяють все більшому розвитку економічної самостійності підприємств агропромислового комплексу. Це призводить до зростання ділової активності, комерційної ініціативи, пошуку нових ринків збуту, в тому числі і за кордоном. Використання ефективних стратегій зовнішньоекономічної діяльності є нагальною потребою підприємства і є передумовою його подальшого функціонування.

Література:

1. Бальманн А. Сільське господарство в умовах мінливих ринків, інституцій та політики. Виклики і Стратегії. / А. Бальманн – К., 2006. – 208 с.
2. Панфілова Т. Україна в СОТ: перші результати і наслідки / Т. Панфілова, Л. Саакадзе // Аналітичний бюлетень „Мости”. – 2009. – № 8. – С. 15-19.
3. Деревичко М. АПК в умовах глобалізації / М. Деревичко // Урядовий кур’єр. – 2009. – № 9. – С. 4.

УДК: 336.6:330.322

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОЇ СФЕРИ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

*Остапенко А.С., к.т.н., Головченко Т.М., к.е.н.
Херсонський національний технічний університет*

У статті обґрунтовано пропозиції щодо можливого залучення традиційних та нетрадиційних джерел фінансового забезпечення аграрних підприємств.

The article substantiated proposal for a possible involvement of traditional and nontraditional sources of financial support agricultural enterprises.

Постановка проблеми. У сільському господарстві – одній з найважливіших галузей економіки України, ринкові перетворення найбільш відчутні, що обумовлено специфікою галузі. У 2010 році виробництво продукції сільського господарства в порівнянні з 2009 роком скоротилося на 1%, це сталося в основному за рахунок зниження темпів росту рослинництва на 4,6 %. Протягом 2009-2010 років у тваринництві спостерігається зростання виробництва продукції на 4,5% що є позитивною тенденцією для розвитку сільськогосподарської галузі. [1, с. 16]

При цьому реформування аграрного сектора характеризується низьким рівнем державної підтримки, зниженням виробничих показників, рівнем життя сільського населення, відсутністю засобів на проведення технічного переоснащення виробництва, збитковістю більшості підприємств.

Складне фінансове становище сільськогосподарських підприємств країни вимагає всебічного дослідження існуючих джерел фінансового забезпе-